

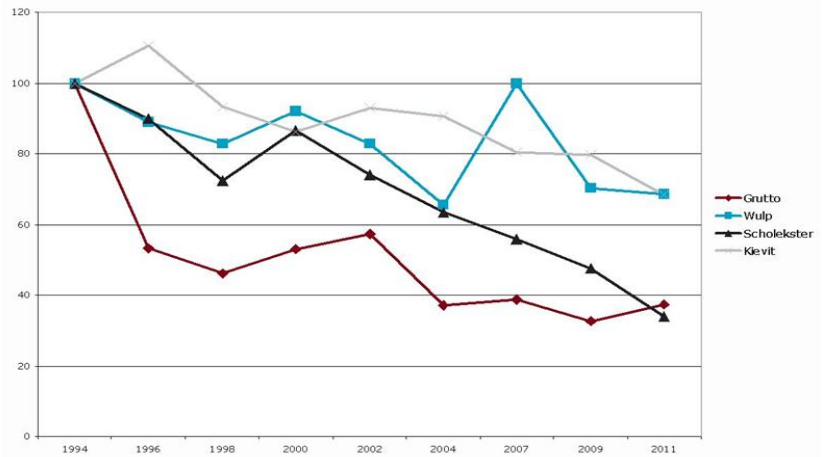
WEIDVOGELS RESULTATEN 2011 TOTAAL

A. Weidevogelmeetnet Overijssel van 1994 tot en met 2011

Het gaat nog steeds niet goed met de weidevogels. De al jarenlang neerwaartse trend blijft doorgaan. Positief is dat op locaties waar veel wordt gedaan voor weidevogels, herstel mogelijk is. Belangrijke voorwaarden hierbij zijn vernatting, kruidenrijke percelen en verlate maaidata. In gebieden met beheersovereenkomsten is gemiddeld sprake van een positievere trend dan in gebieden waar niets voor weidevogels wordt gedaan.

Negatieve trend voor de meeste soorten

Het gaat steeds slechter met de meeste Overijsselse weidevogels. Van de aantallen uit 1994 is nog maar ruim de helft over (55%). Eerst waren het vooral de Grutto en de Veldleeuwerik die met steeds minder paren tot broeden kwamen. De laatste jaren gaat het ook slecht met de Scholekster en de Kievit. In verschillende delen van Salland en Twente zijn ze nu vrijwel verdwenen. Maar ook in sommige polders in West-Overijssel kan sprake zijn van een sterke achteruitgang.

Negatieve trend weidevogels nog steeds niet doorbroken

De Kievit is nog steeds de meeste voorkomende weidevogel, gevolgd door de Grutto. De Scholekster en de Wulp komen duidelijk minder algemeen. De neerwaartse trend voor de Veldleeuwerik zet door. Ook de Tureluur gaat verder achteruit. Voor twee kleine, minder opvallende soorten van het open landschap, de Graspieper en de Gele kwikstaart, geldt dat de aantallen constant blijven of iets toenemen. Van de Gele kwikstaart broeden in 2011 meer paren op de onderzochte plekken dan ooit zijn waargenomen. Deze soort maakt naast graslanden ook gebruik van gevarieerde graan- en aardappelakkers, waar minder verstoring is.

Gevolgen van te vroeg maaien

In het vroege en zonnige voorjaar van 2011 begon het maaien van graslandpercelen op sommige plekken al in het eind van april. Eind april zijn veel soorten pas met broeden begonnen. Wanneer sprake is van de bescherming van nesten door vrijwilligers en de predatie meevalt (lage aantallen van bijv. Zwarte kraai en de Vos) kunnen er al vroeg in het seizoen jonge vogels aanwezig zijn, bijvoorbeeld van de Kievit. Maar op veel plaatsen is dan geen of te weinig kruidenrijk of structuurrijk grasland aanwezig voor de jonge weidevogels om insecten te zoeken en er te schuilen. Veel van deze jongen worden dan ook niet groot.

Reservaten zorgen voor opmars van zeldzame soorten.

Een aantal weidevogels, overwegend zeldzame soorten, is nu vrijwel beperkt tot reservaten. Het gaat om de watersnip, de zomertaling, de slobend en de wintertaling. De roodborsttapuit, voorheen een soort van heide en moerassen, zet haar opmars voort en is op diverse nieuwe plekken verschenen. Het gaat dan om kruidenrijke perceelranden met bramen.

Roodborsttapuit steeds vaker gezien in ruige perceelranden van agrarische gebieden

In 2011 te weinig jongen voor de Grutto

De Grutto is voor het weidevogelbeleid een belangrijke soort. Van de Grutto wordt het broedsucces gemeten aan de hand van paren met jongen. Als een nest uitkomt, hoeft nog geen sprake te zijn van een geslaagd broedgeval. Het gaat om het aantal jongen dat uitvliegt. In 2011 was 22 % van de paren succesvol. Ze hadden in de laatste week van mei één of meerdere jongen. Dit betekent dat ruim drie kwart van de Grutto paren wel gebroed heeft maar dat de eieren of jongen al voor eind mei verloren zijn gegaan. Dit percentage is nog nooit zo hoog geweest en niet voldoende om de Overijsselse populatie in stand te houden. 60% van de paren moet jongen grootbrengen om achteruitgang tegen te gaan. Als dit percentage de komende jaren niet snel verbeterd ziet het er voor de Grutto slecht uit.

Inspanning boeren

In een gebied met beheer-overeenkomsten geldt dat dichtheden van o.a. de grutto, de wulp en de tureluur gemiddeld hoger zijn dan in gebieden zonder deze overeenkomsten. In een aantal van deze gebieden zoals hierboven het Ottershagen is sprake van een goede weidevogelstand. Overeenkomsten zijn het meest effectief als ze worden gesloten voor grotere aaneengesloten gebieden.

Weidevogelmeetnet volgt ontwikkeling aantal weidevogels

De informatie over de ontwikkelingen van de weidevogels is gebaseerd op het door de Provincie Overijssel in 1994 gestarte weidevogelmeetnet. Dit meetnet is bedoeld om de ontwikkelingen van aantallen broedende weidevogels te volgen. Om het jaar wordt van 45 locaties (locaties zijn tussen de 50 - 100 ha groot) de weidevogelstand vastgesteld. Metingen werden in 2011 uitgevoerd door het bureau EcoGroen Advies uit Zwolle.

B. Resultaten weidevogelseizoen 2011 totaal

Inleiding

Het afgelopen weidevogelseizoen is over het algemeen teleurstellend verlopen. Dat het droge voorjaar hierin een grote rol heeft gespeeld mag duidelijk zijn. Ondanks dit droge voorjaar kwamen, in tegenstelling tot andere gebieden in Overijssel, de meeste kritische soorten zoals grutto, wulp en tureluur, iets later dan normaal in april, toe aan het maken van een legsel met eieren. Helaas zijn in veel gebieden een hoog percentage legsels verstoord tijdens het broeden. Dit zou kunnen duiden op samenhang met dit droge weertype. Ook in de SNL-gebieden binnen ons verenigingsgebied waar boeren meedoen aan weidevogelbeheer door uitgestelde maaidatum, waren de resultaten slecht.

Dit bleek uit de alarmtellingen die het laatste weekend van mei zijn gehouden.

Benneker: 3 alarmerende broedparen grutto's, geen alarmerende broedparen tureluur

Wateregge: alleen 1 alarmerend broedpaar grutto's

Het monitoren in de broedtijd van deze SNL-gebieden wees uit dat veel legsels als gevolg van verstoringen niet succesvol zijn uitgekomen.

Een zeer positief resultaat in dit seizoen was de uitkomst van een proef aan de Langedijk in Saasveld. Hier werd een grasperceel waarin veel gruttonesten zaten, 14 dagen later gemaaid. Door dit uitgestelde maaien konden hier minimaal 6 grutto's vliegvlug worden. In goed overleg met de grondeigenaar was hiervoor een onkostenvergoeding, bekostigd door onze vereniging en een sponsor, overeengekomen.

In het afgelopen seizoen wist de grutto qua aantal broedparen binnen onze verenigingsgrenzen er als enige positief eruit te springen. Ten opzichte van 2010 verbeterde het aantal broedparen zich met 8 en kwamen we met een plus 21% uit op 57 broedparen. Bij de overige weidevogelsoorten moest het aantal broedparen allemaal naar beneden bijgesteld worden.

Het eerste kievitseï 2011

Binnen onze vereniging wist op 19 maart Henk Plas het eerste kievitseï te vinden.

Het eerste kievitsnest van Overijssel werd 2 dagen eerder op 17 maart in Vroomshoop gevonden door Harm Kerssies. Het eerste kievitseï in Nederland werd gevonden op 7 maart in Maasland in Zuid-Holland.

Aanschaf mandjes voor akkernesten

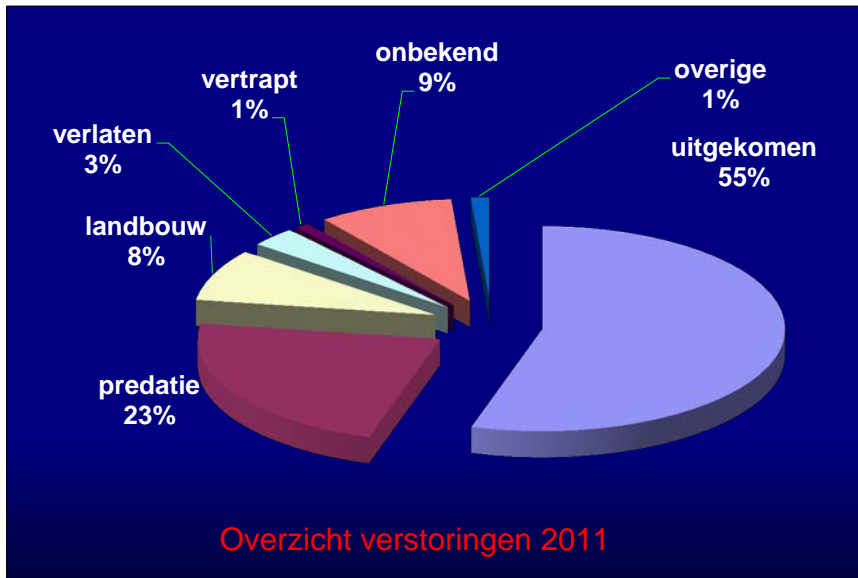
Landschap Overijssel schaft voor 2012 een voorraad nestmandjes aan. Met deze mandjes kunnen weidevogelnesten op bouwland gemakkelijker worden verplaatst. Ook onze vereniging zal gebruik gaan maken van deze mandjes die via Landschap Overijssel verkregen worden.

Afsluiting tweejarig proefproject GPS

Met een GPS-systeem nesten markeren. Het kan! Op 9 juni werd met een demodag een tweejarig GPS project (Global Positioning System) afgerond. Het bedrijf van Wim van Ittersum in Mastenbroek werd als testbedrijf gebruikt. In plaats van in een veldboekje werden de locaties van de nesten ingevoerd in een PDA (Personal Digital Assistant) met GPS ontvanger. De gegevens gingen vanuit de PDA de computer in en konden hierna worden gedownload door de boer of loonwerker. De informatie werd vervolgens op een beeldscherm in zijn tractor getoond. Zo konden markeerstickken achterwege blijven. Verbeterpunten: de nauwkeurigheid moet verder toenemen en de satellietontvangst in het veld is niet altijd voldoende.

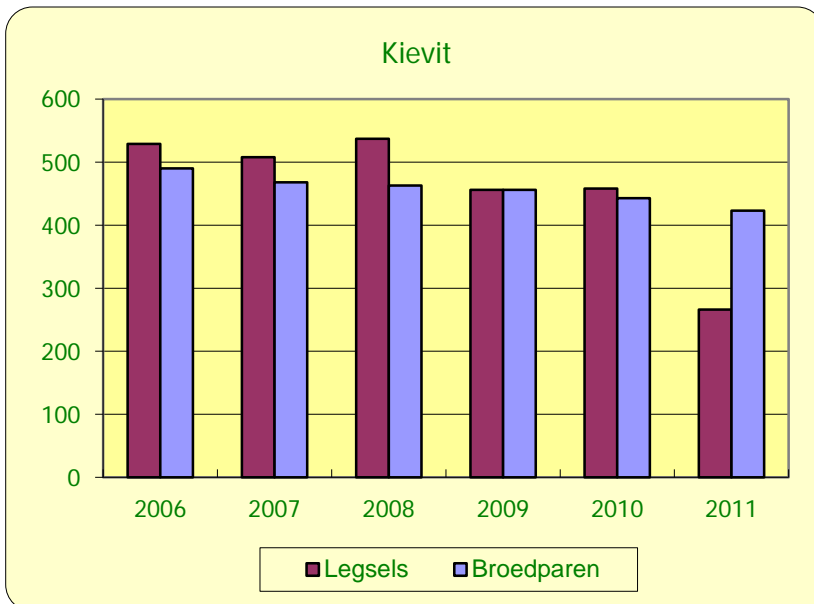
Weersomstandigheden 2011

De gehele maand maart en april was droog: er viel bijna geen neerslag van betekenis. Het gevolg was een zeer lage grondwaterstand. Op de maïspercelen viel er weinig te vreten voor de pullen van de kievit. Als gevolg van dit mooie voorjaarsweer konden veel boeren de eerste week van mei dan ook hun graspercelen maaien. In week 20 kregen we eindelijk een periode van regen en was er weer genoeg voedselaanbod voor de weidevogels. Door de late regenperiode en het ontbreken van voldoende wormen(eiwitten) konden met name grutto's, wulpen, tureluurs, wiens eerste legsels verstoord waren, pas veel later beginnen aan hun vervolglegsel. Veel weidevogels hebben echter na het verstoren van hun eerste legsel de regenperiode niet afgewacht en vertrokken uit hun broedgebied.

Uitkomstgegevens legsels:

In 2011 werden er door de veldwerkers totaal 487 legsels gevonden van weidevogels. Hiervan zijn er 266 legsels uitgekomen. Het relatieve uitkomstpercentage ligt hiermee 4 % lager dan vorig jaar. Het verstoringspercentage 'onbekend' is met 9 % aanmerkelijk hoger dan vorig jaar. Toen kwam het verstoringspercentage uit op 0,5 %. Het totale verstoringspercentage bedroeg het afgelopen jaar uit 45 %.

Kievit

Het aantal kieviten dat dit voorjaar terugkwam op de broedplaatsen was in sommige gebieden flink gedaald. Ten opzichte van vorig jaar daalde het aantal broedparen van 407 naar 389. Een daling van 4,5 %. Het aantal gevonden legsels daalde met 59 ten opzichte van vorig jaar en kwam uit op 399 legsels. Het uitkomstpercentage van de 226 uitgekomen nesten lag op 56,5 %. Dit is veel te laag. Door de droge aprilmaand heeft een groot gedeelte van de kievitskuikens, die hun kostje doorgaans zoeken op het maïsland, de vliegvlug-status niet bereikt. Daar waar de kieviten broedden in de nabijheid van een modderige sloot of

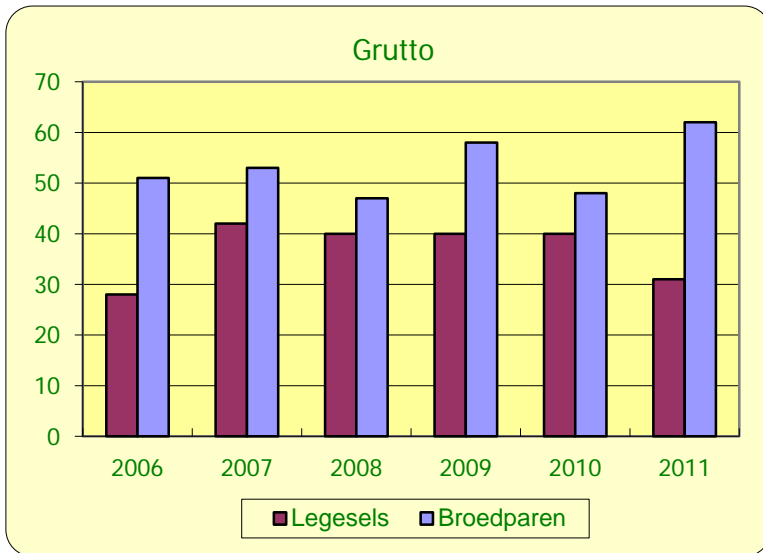
een kikkerpoeltje, trof je in het gunstigste geval oudervogels met hun kuikens aan. Ook de vervolglegels op de bewerkte maïsakkers waren weinig succesvol. Er zijn dit jaar dan ook maar heel weinig jonge kieviten vliegvlug geworden.

Hieronder een overzicht van de vinddatum en de gevonden legsels

14-19 maart	20-25 maart	26-31 maart	1-6 april	7-12 april	13-18 april	19-24 april	25-30 april
2	17	31	41	51	38	27	17

1-6 mei	7-12 mei	13-18 mei	19-24 mei	25-31 mei	1-6 juni	7-12 juni	13-18 Juni
32	65	32	23	9	2	2	1

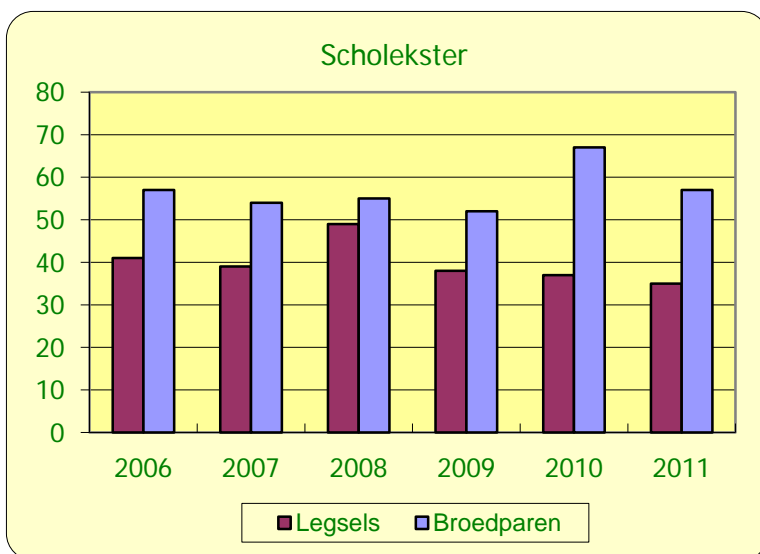
Grutto

Ondanks de aanwezigheid van een hoger aantal broedparen grutto's ten opzichte van vorig jaar was het eindresultaat dit jaar minder gunstig. Het totaal aantal broedparen grutto's kwam dit jaar uit op 57. Dit waren 8 broedparen meer dan vorig jaar. Met name Agelo had het afgelopen jaar meer broedparen dan vorig jaar. Waren er in 2010 in dit kerkdorp nog 5 broedparen, in 2011 werd melding gemaakt van 12. Ook Weerselo telde het afgelopen jaar 2 broedparen meer t.o.v. 2010. Van die 57 broedparen werden 31 nesten gevonden. Hiervan kwamen 12 nesten succesvol uit. Helaas zijn er dit jaar ondanks het verhoogde aantal broedparen minder gruttokuikens vliegvlug

geworden dan vorig jaar.

Onderstaande tabel geeft weer dat de meeste grutto's vanaf half april volop broedden

26-31 maart	1-6 april	7-12 april	13-18 april	19-24 April	25-30 april	1-6 mei	7-12 mei	13-18 mei	19-24 Mei
0	0	0	4	10	5	1	1	3	3

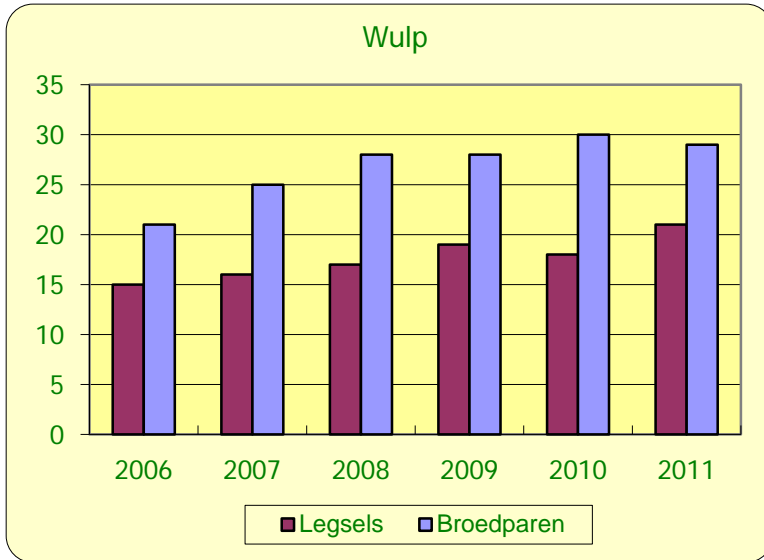

Scholekster

De broedresultaten van de scholekster zijn ten opzichte van de Kievit, grutto, wulp of tureluur binnen onze vereniging al jarenlang de slechtste. Dat we deze bonte pietten nog steeds op het boerenland tegenkomen is te danken aan de hoge leeftijd die deze vogel kan bereiken. Met het aantal broedparen van 44 hebben we ten opzichte van vorig jaar weer 6 broedparen minder. Er werden in totaal 35 legsels van de scholekster gevonden. Hiervan werden er 16 verstoord. Er zijn volgens waarnemingen maar tussen de 5 en 10 kuikens van de scholekster vliegvlug geworden.

Niet alleen in de binnenlanden van Nederland zijn de resultaten heel slecht, ook langs de kust. Tot in de jaren negentig maakte niemand zich zorgen over deze vogel met nesten op daken en in bermen. Dit is nu inmiddels wel anders, want wat blijkt? Twintig jaar geleden waren er nog 220.000 broedparen in Nederland. Momenteel telt Nederland nog slechts zo'n 100.000 paartjes. Als deze achteruitgang doorzet hebben zijn er over tien jaar geen scholeksters meer. Het zoeken naar de reden van deze afname startte vooral in 2009 met het Jaar van de Scholekster. Voorlopig lijkt het er op dat de soort zowel in de broedtijd als in de winter te weinig voedsel kan vinden. Het eerste blijkt uit de te lage broedsuccessen en het tweede uit tellingen op overwinteringsplekken op de Waddenzee waar de scholeksters leven van kokkels.

Wulp

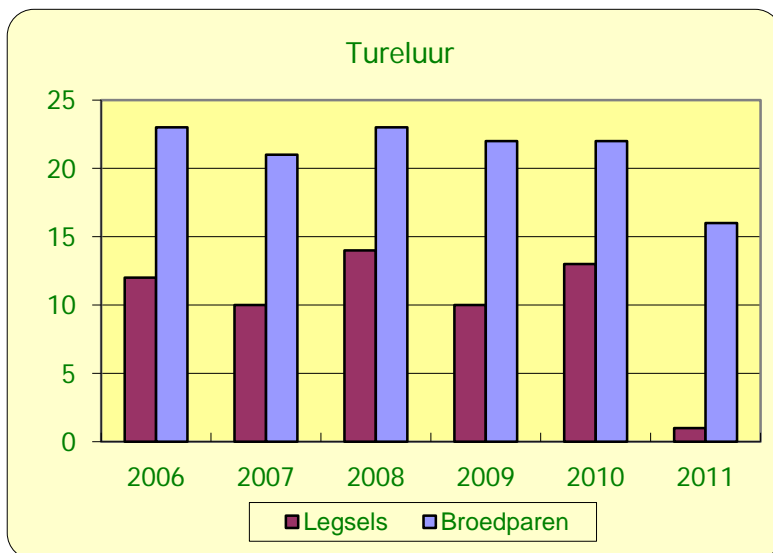

Het aantal broedparen van de wulp is de laatste jaren vrij stabiel. Dit jaar hadden we 29 broedparen. Dat is 1 broedpaar minder dan vorig jaar. Van de 21 gevonden legsels werden er 13 legsels verstoord. Hoofdoorzaak bij deze verstoringen was predatie. Er werden namelijk 7 nesten gepredeerd. Het kerkdorp Weerselo had dit jaar 7 broedparen. Dit waren 3 broedparen meer dan vorig jaar. Ook had dit gebied de beste broedresultaten. Er werden 8 legsels gevonden waaronder 1 vervolglegsel. Hiervan werden er 4 nesten verstoord. Er waren 2 broedparen die succesvol kuikens groot hebben gebracht. Van een ander broedpaar konden

ondanks het plaatsen van stokken met witte zakken, de kuikens uiteindelijk niet gered worden. Ook Saasveld had dit jaar 1 broedpaar meer dan vorig jaar maar waren de broedresultaten ronduit slecht. Alle andere kerkdorpen moesten het allemaal doen met minder broedparen dan vorig jaar.

Hieronder een overzicht van de vinddatum en de gevonden legsels

1-6 april	7-12 april	13-18 april	19-24 april	25-30 april	1-6 mei	7-12 mei	13-18 mei	19-24 mei	25-31 mei
0	6	5	3	1	1	1	0	0	1

Tureluur

Dit jaar deelt de tureluur in ons verenigingsgebied voor het eerst ook mee in de algemene malaise onder de weidevogels. Voorgaande jaren konden we het aantal broedparen ruim boven de 20 houden. Dit jaar zitten we met 16 broedparen (-28 %) hier ver onder. De tureluurs kwamen als broedpaar dit jaar alleen nog maar voor in Fleringen(5) en Rossum(11). In beide gebieden zijn ondanks de droogte dit jaar toch nog tureluurs vliegvlug geworden.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de gevonden legsels

19-24 april	25-30 april	1-6 mei	7-12 mei	13-18 mei
1	0	0	0	0